

Sygn. akt I Ca 199/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Antoni Smus

Sędziowie SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

SSO Iwona Podwójniak

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 16 lipca 2014 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa J. T.

przeciwko Powiatowi (...)

o bezpodstawne wzbogacenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 2 kwietnia 2014 r. sygn. akt I C 707/13

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powoda J. T. kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 199/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2014 roku Sąd Rejonowy w Łasku zasądził od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powoda J. T. kwotę 425,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 maja 2013 roku do dnia zapłaty oraz zasądził na rzecz powoda kwotę 107,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny, który Sąd Okręgowy podzielił i przyjął za własny, a którego istotne elementy przedstawiają się następująco.

Powód w dniu 8 października 2004 roku zarejestrował w Starostwie Powiatowym w P. samochód marki V. (...) nr rej. (...) zakupiony na terenie Unii Europejskiej i uiścił opłatę za kartę pojazdu w kwocie 500,00 zł.

Jak wywiódł w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy wysokość przedmiotowej opłaty została ustalona na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu, który stanowił, że za wydanie karty pojazdu przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej organ rejestrujący pobiera opłatę w wysokości 500,00 zł. Rozporządzenie powyższe zostało uchylone rozporządzeniem Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 marca 2006 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu, w którym wysokość tej opłaty ustalono na kwotę 75 zł.

Wyrokiem z 17 stycznia 2006 roku w sprawie U (...) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że §1 ust. 1 rozporządzenia z 28 lipca 2003 roku jest niezgodny z art. 77 ust. 4 pkt 2 i ust. 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku – Prawo o ruchu drogowym oraz z art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i określił, iż przepis ten traci moc obowiązującą z dniem 1 maja 2006 roku. Podstawę orzeczenia stanowiło ustalenie, że organ wykonawczy wydający rozporządzenie przekroczył zakres upoważnienia udzielonego mu ustawą, albowiem opłata za wydanie karty pojazdu musi nosić cechy ekwiwalentności w stosunku do wysokości kosztów poniesionych przez organ administracyjny w związku z jej wydaniem. W przeciwnym razie, jak w niniejszym przypadku, ma ona charakter daniny publicznej, której uregulowanie może nastąpić wyłącznie w akcie rangi ustawowej.

Zgodnie z utrwalonymi poglądami judykatury, zarówno Sądu Najwyższego jak i Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sąd może pominąć normę rangi podstawowej niezgodnej z Konstytucją i wydać orzeczenie wyłącznie w oparciu o Konstytucję i ustawy. Przy czym możliwe jest to również w okresie odroczenia utraty mocy obowiązującej takiej normy rangi podstawowej, jak i w odniesieniu do stanów faktycznych zaistniałych przed orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego. Skoro bowiem organ władzy wykonawczej przekroczył upoważnienie ustawowe, to prawo takie nie wiąże sądu powszechnego przy orzekaniu w konkretnej sprawie.

W dalszej kolejności Sąd pierwszej instancji wskazał również, że sąd powszechny związany jest ratyfikowanymi w drodze ustawy umowami międzynarodowymi, które po ich ogłoszeniu w dzienniku ustaw mają moc bezpośrednio obowiązującą i stanowią część porządku prawnego, przy czym w przypadku niezgodności ustawy z ratyfikowaną umową międzynarodową pierwszeństwo ma umowa międzynarodowa, wskazując że dotyczy to także przepisów Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Tymczasem kwestia wyżej wymienionej opłaty była przedmiotem orzeczenia prejudycjalnego Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, który postanowieniem z 10 grudnia 2007 roku orzekł, iż artykuł 90 akapit pierwszy Traktatu Ustanawiającego Unię Europejską należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on opłacie, takiej jak ta przewidziana w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu, która to opłata w praktyce nakładana jest w związku z pierwszą rejestracją używanego pojazdu samochodowego przywiezionego z innego państwa członkowskiego, lecz nie jest nakładana w związku z nabyciem w Polsce używanego pojazdu samochodowego, jeśli jest on tam już zarejestrowany. Sąd Rejonowy zważył przy tym, że w odniesieniu do orzeczenia interpretacyjnego Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości przyjmuje się, że jest ono skuteczne ex tunc, a zatem sądy powszechne państw wspólnotowych są zobowiązane stosować przepis prawa Wspólnot Europejskich w znaczeniu ustalonym takim orzeczeniem także do stanów faktycznych powstałych przed jego ogłoszeniem, począwszy od daty wejścia przepisu w życie, co w odniesieniu do Rzeczypospolitej Polskiej oznacza datę 1 maja 2004 roku, kiedy to Polska nabyła członkostwo w Unii Europejskiej. Powyższe wynika z konieczności zapewnienia jednolitej interpretacji prawa wspólnotowego i wzmacnia gwarancje ochrony praw podmiotowych, wynikających z zasady obowiązku zwrotu nienależnie pobranych opłat oraz prawa do występowania z roszczeniami o zwrot nienależnie pobranych funduszy.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawę roszczenia powoda stanowi art. 405 k.c. o bezpodstawnym wzbogaceniu, podając, że pobranie od powoda za kartę pojazdu kwoty wyższej niż 75 złotych na podstawie niekonstytucyjnego i niezgodnego z prawem wspólnotowym przepisu stanowiło nienależne świadczenie w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Przy czym z uwagi na to, że świadczenie to stanowiło nienależny dochód Powiatu (...), to właśnie on winien zwrócić nadpłaconą kwotę, co skutkowało zasądzeniem na rzecz powoda kwoty 425,00 zł. O odsetkach ustawowych orzeczono na podstawie

art. 455 k.c. oraz art. 481 § 1 k.c., zasądając je od dnia 17 maja 2013 roku, kiedy to upłynął termin wyznaczony pozwanemu do dobrowolnego zwrotu nadpłaconej kwoty opłaty.

W zakresie kosztów postępowania Sąd orzekł w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, który zaskarżył wyrok w całości zarzucając mu naruszenie prawa materialnego - art. 410 § 2 k.c. poprzez przyjęcie tego przepisu jako podstawy prawnej żądania pozwu i rozstrzygnięcia w sprawie. W uzasadnieniu apelacji pozwany podniósł także, że roszczenia w sprawach zwrotu nadpłaconej opłaty za kartę pojazdu powinny być kierowane przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Infrastruktury na podstawie art. 417§1 k.c., a nie Powiatowi, gdyż zgodnie z orzecznictwem ETS obowiązek zwrotu opłaty istnieje po stronie państwa członkowskiego, które ustanowiło przepisy krajowe sprzeczne z prawem wspólnotowym, a nie po stronie podmiotu – pozwanego – który na ich podstawie taką opłatę pobrał.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Strona powodowa w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenia powoda przyjmując za podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przywołane przepisy prawne i prawidłowo ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione ustalenia faktyczne mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Ustalenia te Sąd Okręgowy w pełni aprobuje i przyjmuje za własne.

Odnosząc się do zarzutu apelacji dotyczącego naruszenia art. 410 § 2 k.c. to podnieść należy, iż w myśl powołanego przepisu świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W przedmiotowej sprawie pozwany ani w toku procesu, ani też w treści apelacji nie podjął jakiegokolwiek obrony w zakresie stawianego mu zarzutu otrzymania świadczenia nienależnego. Wydanie orzeczenia na podstawie art. 410 § 2 kc znajduje swoje uzasadnienie w fakcie, że opłata w kwocie 500 zł za wydanie karty pojazdu, jak w niniejszej sprawie, była zawyżona, a co za tym idzie kwota 425 zł stanowiła świadczenie nienależne.

Chybiony jest zarzut, że doszło do naruszenia przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, ponieważ podstawa prawna do pobierania opłaty w wysokości 500 zł odpadła dopiero po utracie mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury w dacie wskazanej przez Trybunał Konstytucyjny. Rozporządzenie to jest także niezgodne z przepisami Traktatu Ustanawiającego Unię Europejską, co zostało wprost stwierdzone w powołanym przez sąd pierwszej instancji orzeczeniu prejudycjalnym, co oznacza, że z uwagi na niezgodność § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 marca 2003 roku z normą prawa wspólnotowego – art. 90 akapit pierwszy Traktatu Ustanawiającego Unię Europejską – utraciło ono moc z dniem 1 maja 2004 roku, tj. z dniem przystąpienia Polski do Unii.

Powiat (...) jako podmiot publiczny, realizujący zadania wynikające z ustawy, winien działać w granicach obowiązującego prawa, zatem nie powinien pobierać zawyżonej opłaty za pierwszą rejestrację na terytorium RP używanych samochodów sprowadzanych z innego państwa członkowskiego. Skoro opłatę w zawyżonej wysokości pobrał, to powinien być liczyc się z obowiązkiem jej zwrotu, gdyż nie można w tym przypadku uzasadniać faktu

pobierania opłaty tym, że organ samorządu terytorialnego nie wiedział o niezgodności rozporządzenia z prawem wspólnotowym.

Postanowienie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (w sprawie C 134/07), że art. 90 akapit pierwszy Traktatu Ustanawiającego Unię Europejską należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on opłacie takiej jak przewidziana w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku zostało wydane w dniu 10 grudnia 2007 roku. Zatem już od tej daty organ samorządowy winien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu nienależnie pobranych opłat z tytułu pierwszej rejestracji na terytorium RP używanych samochodów sprowadzanych z innego państwa członkowskiego i tym samym już od tej daty mógł czynić oszczędności w budżecie na pokrycie wydatków z tym związanych. Powiat (...) należy uznać za wzbogacony nawet przy założeniu, że musiał wykonać budżet, czyli wydatkować wszystkie posiadane środki konsumując budżet, ponieważ z przepisu art. 409 kc wykładanego a contrario wynika, że obowiązek wydania korzyści istnieje, nie wygasa, gdy mimo utraty lub zużycia korzyści zobowiązany do wydania korzyści jest nadal wzbogacony. Także zużycie środków na realizację „podstawowych zadań ustawowych” nie eliminuje stanu wzbogacenia strony zobowiązanej, gdyż nie musi ona wykorzystywać już na ten cel innych środków.

W zaistniałej sytuacji faktycznej i prawnej wyrok Trybunału Konstytucyjnego miał de facto moc deklaratywną, a nie konstytutywną, a odroczenie utraty mocy obowiązującej przepisu w żaden sposób nie zmieniło sytuacji prawnej, a mianowicie tego, że przepis ten przestał obowiązywać 1 maja 2004 roku. Powyższe stanowi o tym, że orzeczenie to nie narusza dyspozycji art. 190 Konstytucji RP oraz art. 71 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej nakłada bowiem na organy administracyjne i sądy powszechne obowiązek stosowania zarówno prawa krajowego, jak i prawa wspólnotowego. Orzeczenie prejudycjalne Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, jako dotyczące stanu prawnego, a nie konkretnego stanu faktycznego, odnosi się do oceny zgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym, a orzeczenie o niezgodności danego przepisu ma moc wsteczną i obowiązuje ex tunc, co w tym przypadku oznacza datę przystąpienia państwa członkowskiego do Unii Europejskiej.

W tym stanie rzeczy uiszczona przez powoda opłata ponad kwotę 75,00 zł była świadczeniem nienależnym, wobec tego Powiat (...) zobowiązany był do zwrotu kwoty w wysokości 425,00 zł zgodnie z art. 410 § 2 k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku

z 16 maja 2007 roku w sprawie III CZP 35/07 oraz NSA w W. w uzasadnieniu uchwały z 4 lutego 2008 roku w sprawie I (...) 3/07).

Odnosnie zaś legitymacji biernej to wbrew twierdzeniom apelacji pozwany jako powiat posiada taką legitymację w procesie o zwrot nienależnego świadczenia spełnionego na podstawie aktu prawnego uznanego za niezgodny z prawem Wspólnot Europejskich. Bezspornym bowiem w niniejszej sprawie jest fakt, że opłatę za kartę pojazdu pobrał Powiat (...), na rzecz którego powód uiszczył opłatę w wysokości 500,00 zł. Zgodnie zaś

z art. 5 ust. 1 pkt. 11 ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późniejszymi zmianami), opłata pobierana przez powiat na podstawie odrębnych przepisów, stanowi jego dochód.

Z tych też względów legitymacja bierna w tym przypadku przysługuje podmiotowi, na rzecz którego nastąpiło spełnienie świadczenia, tj. pozwanemu, a nie jak próbuje to wykazać skarżący Skarbowi Państwa – Ministrowi Infrastruktury.

Z tych wszystkich względów apelacja pozwanego jako bezzasadna podlegała oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na mocy art. 108 § 1 k.p.c.

w zw. z art. 98 § 1 i 2 k.p.c. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego należnych powodowi, ustalono na podstawie § 12 ust.1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349).